

Теорія та методика навчання

УДК 378:048.02

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18750735>

Сучасний погляд на використання ІІІ у навчанні іноземних мов і культур

Ніколаєва Софія Юріївна

докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри педагогіки
та методики навчання іноземних мов,

Київський національний лінгвістичний університет, Київ-150, вул. Велика
Васильківська, 73, Україна

nikolaeva.ku@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-2522-2059>

Дьячкова Яна Олегівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри іноземних
мов економічного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 0160,
Київ, вул. Володимирська, 64/13, Україна

yanadyachkova24@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-3145-6695>

Борисенко Олександра Анатоліївна

кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри іноземних мов
економічного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка, , 0160,
Київ, вул. Володимирська, 64/13, Україна

oleksandraborysenko@knu.ua <https://orcid.org/0000-0001-9138-6612>

Прийнято: 07.02.2026 | Опубліковано: 23.02.2026

Анотація. У статті проаналізовано різні аспекти проблеми використання штучного інтелекту (ШІ) у навчанні іноземних мов і культур та розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності (МІКК). Зроблено огляд основних наукових публікацій за 2021–2025 рр., які висвітлюють потенціал генеративного ШІ, адаптивних навчальних систем, VR-середовищ та чат-ботів для моделювання міжкультурних комунікативних ситуацій та розвитку когнітивного, соціокультурного та прагматичного компонентів МІКК. На основі аналізу вітчизняних та закордонних досліджень визначено основні проблеми, пов'язані з достовірністю та культурною автентичністю ШІ, явищем «культурної стерильності» та необхідністю формування цифрової критичної грамотності (AI Literacy) у процесі міжкультурної освіти. **Метою** дослідження є обґрунтування підходів до використання ШІ як інструменту підтримки розвитку МІКК та створення рекомендацій для інтеграції відповідних технологій у навчальний процес. Для досягнення мети були використані такі **методи**: аналіз і синтез наукових публікацій щодо застосування ШІ у міжкультурній освіті; порівняльний аналіз підходів до формування МІКК із використанням різних технологій; узагальнення досвіду викладачів та методистів щодо інтеграції ШІ в освітній процес. **Результатами дослідження** є: систематизація сучасних підходів до застосування ШІ у навчанні іноземних мов і культур; визначення проблем і обмежень використання ШІ у розвитку МІКК; формулювання рекомендацій щодо ефективної інтеграції ШІ у навчальний процес для підвищення ефективності формування МІКК. У **висновках** констатується, що штучний інтелект є перспективним інструментом підтримки розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності та рекомендується для використання в освітньому процесі як допоміжний засіб навчання іноземних мов і культур.

Ключові слова: штучний інтелект, навчання іноземних мов та культур, міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність, адаптивне навчання, генеративний ШІ, AI Literacy.

Modern Perspective on the Use of AI in Teaching Foreign Languages and Cultures

Nikolaeva Sofiya Yuriivna

d. p.s. professor, professor of the Department of pedagogy and methods of teaching foreign languages,

Kyiv National Linguistic University, 03150, Ukraine, Kyiv-150, str. Velyka Vasylkivska, 73

nikolaeva.ku@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-2522-2059>

Diachkova Yana Olehivna

PhD, associate professor of the Department of Foreign languages of the Faculty of Economics

Taras Shevchenko National University of Kyiv, 64/13, Volodymyrska Street, City of Kyiv, Ukraine, 01601

yanadyachkova24@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-3145-6695>

Borysenko Oleksandra Anatoliivna

PhD, associate professor of the Department of Foreign Languages of the Faculty of Economics

Taras Shevchenko National University of Kyiv, 64/13, Volodymyrska Street, City of Kyiv, Ukraine, 01601

oleksandraborysenko@knu.ua <https://orcid.org/0000-0001-9138-6612>

Abstract. *The article analyzes various aspects of the problem of using artificial intelligence (AI) in teaching foreign languages and cultures and in developing intercultural foreign language communicative competence (IFLCC). A review of key scientific publications from 2021–2025 is presented, highlighting the potential of generative AI, adaptive learning systems, VR environments, and chatbots for modeling intercultural communicative situations and developing the cognitive, sociocultural, and pragmatic components of IFLCC. Based on an analysis of domestic and international studies, the main issues related to AI reliability and cultural authenticity, the phenomenon of “cultural sterility,” and the need to develop digital critical literacy (AI literacy) in the process of intercultural education have been identified. The aim of the study is to justify approaches to using AI as a tool to support the development of IFLCC and to create recommendations for integrating relevant technologies into the educational process. To achieve this goal, the following methods were used: analysis and synthesis of scientific publications on AI applications in intercultural education; comparative analysis of approaches to developing IFLCC using different technologies; and generalization of teachers’ and methodologists’ experiences regarding AI integration into the educational process. The results of the study include: systematization of current approaches to AI use in teaching foreign languages and cultures; identification of problems and limitations in using AI to develop IFLCC; and formulation of recommendations for effective AI integration into the educational process to enhance the development of IFLCC. The conclusions state that artificial intelligence is a promising tool for supporting the development of intercultural foreign language communicative competence and is recommended for use in the educational process as an auxiliary means of teaching foreign languages and cultures.*

Keywords: *artificial intelligence, teaching foreign languages and cultures, intercultural foreign-language communicative competence, adaptive learning, generative AI, AI literacy.*

Постановка проблеми. Упродовж останніх п'яти років спостерігається стає зростання зацікавленості у використанні штучного інтелекту (ШІ) в освітній сфері, зокрема у навчанні іноземних мов та культур і розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності (МІКК). Сучасні наукові дослідження українських і закордонних учених охоплюють широкий спектр аспектів інтеграції ШІ – від нормативно-методичного забезпечення до етичних, дидактичних і практичних питань використання інтелектуальних систем у мовній освіті.

Активізація наукових розвідок простежується і в українському академічному просторі. Дослідники наголошують на потенціалі генеративного ШІ для розвитку соціокультурної обізнаності студентів у процесі іншомовного навчання, а також на зростанні ролі критичного мислення як невід'ємного складника міжкультурної компетентності в умовах взаємодії з інтелектуальними системами. Таким чином, використання ШІ у навчанні іноземних мов та культур поступово виходить за межі суто технологічного інструментарію й набуває виразного педагогічного та аксіологічного виміру.

У межах цього дослідження МІКК розглядається як багатокomпонентна структура, що поєднує лінгвістичну, соціокультурну та прагматичну субкомпетентності. Такий підхід дає змогу цілісно оцінювати ефективність інтеграції ШІ у процес навчання іноземних мов, адже роль інтелектуальних систем трансформується від допоміжного засобу автоматизованого перекладу до своєрідного «цифрового медіатора», здатного моделювати складні міжкультурні комунікативні сценарії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту спричинив зростання кількості наукових праць, присвячених його використанню у навчанні іноземних мов і культур та формуванні міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності. У сучасних дослідженнях розглядаються можливості генеративних моделей, адаптивних

систем, чат-ботів і віртуальних середовищ для розвитку мовленнєвих умінь, соціокультурної чутливості й автономності здобувачів освіти, водночас актуалізуються питання достовірності, культурної автентичності та необхідності формування цифрової критичності. Узагальнення наукових позицій дозволяє визначити провідні напрями досліджень і окреслити проблемні зони, що потребують подальшого теоретичного та методичного осмислення.

Проблематику впливу інтелектуальних технологій на мовну освіту в українських реаліях висвітлено у праці Давидюк А. та ін. [2]. Дослідники розглядають штучний інтелект як каталізатор зміни освітньої парадигми, що відкриває можливості персоналізації навчання, оперативного зворотного зв'язку та моделювання комунікативних ситуацій. Водночас підкреслюється необхідність педагогічного супроводу використання ІІІ та розвитку здатності критично оцінювати отримані результати.

У дослідженні Кашук М. [6] розкрито сучасні тенденції розвитку іншомовної освіти в умовах активної цифровізації освітнього простору. Наукова розвідка акцентує увагу на трансформації ролей викладача і здобувача освіти, зростанні значення автономного навчання та розширенні можливостей застосування інноваційних технологій для підвищення мотивації. Запропоновані положення формують теоретичне підґрунтя для подальшого осмислення потенціалу інтелектуальних систем у формуванні комунікативних і міжкультурних умінь.

Пошук ефективних шляхів модернізації методики іншомовної підготовки представлено в дослідженні Ігнатенко І. та ін. [4], де узагальнено український досвід упровадження цифрових інновацій. У центрі уваги перебуває інтеграція інтерактивних технологій у процес формування комунікативної компетентності та адаптація світових практик до національного освітнього середовища. Матеріали роботи демонструють поступовий перехід до технологічно підтриманого навчання, у якому ІІІ посідає дедалі помітніше місце.

Теоретико-методичне обґрунтування можливостей застосування інструментів штучного інтелекту у закладах вищої освіти проводить Калько Р. та ін. [5]. Авторський колектив доводить, що використання інтелектуальних систем сприяє індивідуалізації освітніх траєкторій, активізації мовленнєвої практики та розширенню можливостей міжкультурної взаємодії. Особливий наголос зроблено на потребі створення належного методичного забезпечення інтеграції таких технологій.

У фокусі уваги публікації Малик Ю. [12] перебуває використання штучного інтелекту як інноваційного інструменту підтримки іншомовної підготовки студентів. Розглянуто потенціал чат-ботів, автоматизованих консультантів і цифрових помічників для розвитку мовленнєвих умінь, підвищення навчальної мотивації та розширення практик самостійної роботи. Поряд із цим наголошено на важливості поєднання технологічних можливостей із продуманими педагогічними стратегіями.

Результати дослідження ефективності цифрових інструментів у мовній освіті представлено у праці Василик М. та ін. [1], де комплексно проаналізовано як переваги, так і труднощі впровадження інновацій. Увагу зосереджено на рівні готовності викладачів до роботи з новими технологіями та необхідності формування відповідних цифрових компетентностей у студентів. Отримані висновки дозволяють глибше зрозуміти умови результативного використання ІІІ у формуванні комунікативних умінь.

Багатовимірний вплив штучного інтелекту на процес викладання та опанування іноземних мов розглянуто у дослідженні Козубай І. [9]. У роботі окреслено можливості автоматизації навчальних процедур, адаптації матеріалів до індивідуальних потреб та розширення доступу до мовної практики. Водночас увагу приділено ризикам надмірної залежності від технологічних рішень і зниженню ролі критичного осмислення інформації.

Суттєвий внесок у розуміння інноваційних змін у мовній освіті здійснено у праці Дроздової В. та ін. [3], де проаналізовано викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу ІІІ. Автори підкреслюють значення інтерактивності, мультимодальності та нових форматів співпраці між людиною і цифровою системою. Запропонований підхід демонструє перехід від допоміжного використання технологій до їх стратегічної ролі у розвитку комунікативної підготовки.

Питання оновлення освітніх програм з урахуванням потенціалу інтелектуальних систем висвітлено у дослідженні Шерстюк Н. та ін. [23]. Робота акцентує увагу на необхідності розвитку цифрових навичок, удосконалення змісту підготовки та формування гнучких моделей професійної комунікації. Підкреслюється, що інтеграція ІІІ має бути системною і методично обґрунтованою.

У дослідженні Козак А. [8] представлено аналіз можливостей штучного інтелекту у створенні інтерактивних навчальних матеріалів. Розкрито, яким чином генеративні технології забезпечують варіативність контенту, моделювання комунікативних ситуацій та його адаптацію до освітніх потреб студентів. Отримані результати засвідчують зростання залученості здобувачів освіти та підвищення результативності іншомовної підготовки.

Виділення невирішених частин проблеми. Водночас активне впровадження технологій ІІІ в освітній процес актуалізує низку концептуально складних і методологічно недостатньо опрацьованих питань. Зокрема, між високим рівнем технічної досконалості сучасних ІІІ-систем і глибиною відтворення автентичного соціокультурного контексту простежується суттєва суперечність. Більшість інструментів орієнтовані на мовну правильність і функціональну ефективність комунікації, тоді як культурно зумовлені, ціннісні та прагматичні аспекти взаємодії часто зазнають спрощення або усереднення. Це зумовлює появу феномену так званої «культурної стерильності» відповідей ІІІ

та підвищує ризик використання недостовірної або соціокультурно некоректної інформації у процесі формування МІКК.

Крім того, у сучасних дослідженнях відсутня єдина методологічна рамка, яка б системно описувала можливості та обмеження використання ІІІ саме у формуванні МІКК, з урахуванням проблем достовірності, культурної автентичності та критичного осмислення результатів взаємодії з інтелектуальними системами. Це зумовлює необхідність узагальненого аналітичного огляду сучасних наукових підходів і визначення проблемних зон, що потребують подальшого наукового осмислення. Таким чином, основним мотивом цієї статті є систематизація досліджень у цій сфері та визначення можливостей і проблем, пов'язаних із використанням ІІІ у формуванні МІКК. Для досягнення цієї мети у статті визначено сучасні підходи до інтеграції ІІІ у навчання іноземних мов та формування МІКК, а також проблеми, що потребують подальшого дослідження. Далі представлено мету та завдання дослідження.

Мета та методи. Метою статті є визначення сучасних підходів і проблем використання ІІІ у навчанні іноземних мов і культур й формуванні МІКК на основі аналізу наукових публікацій за 2021-2025 роки. Для досягнення мети було поставлено такі завдання:

1. Проаналізувати вітчизняні та закордонні дослідження щодо використання ІІІ у мовній освіті.
2. Виявити ключові технології (генеративний ІІІ, адаптивні системи, VR) та методи ІІІ, що сприяють розвитку МІКК.
3. Визначити основні проблеми достовірності та культурної автентичності відповідей ІІІ.
4. Узагальнити перспективи інтеграції ІІІ у навчальний процес.

У роботі використано оглядовий та аналітичний методи дослідження. Опрацьовано понад 40 наукових публікацій українських і закордонних авторів, відібраних за критеріями відповідності темі «AI in Education» та «Intercultural

Communicative Competence» у наукометричних базах. Для оцінки можливостей сучасних моделей у симуляції міжкультурних ситуацій враховано технічні характеристики GPT-4 [42], що дозволяє більш обґрунтовано проаналізувати потенціал ІІІ у навчанні іноземних мов і культур та розвитку критичного мислення. Аналіз літератури дав змогу систематизувати досвід застосування ІІІ та визначити ключові тенденції й проблеми. Особливу увагу приділено достовірності відповідей ІІІ та феномену «культурної стерильності», що, за даними сучасних досліджень [21; 24, р. 250; 27], обґрунтовує необхідність критичного зіставлення результатів роботи ІІІ з автентичними культурними джерелами.

Результати й обговорення. Аналіз наукового дискурсу за 2021–2025 роки дозволив класифікувати сучасні дослідження за трьома основними векторами, що відображають як технологічний прогрес, так і зміну педагогічної парадигми.

1. Інструментально-методичний підхід: від автоматизації до психологічної підтримки. Дослідження демонструють еволюцію та практичну імплементацію ІІІ в українському освітньому просторі. Було встановлено, що ретроспективний перехід від статичних систем перекладу до динамічних нейронних мереж заклав фундамент для переосмислення ролі комп'ютера у навчанні [16, с. 48]. Це підкреслює значущість технологічної еволюції для розвитку інноваційних методів навчання іноземних мов та підвищення ефективності освітнього процесу.

Було досліджено також, що ChatGPT має значний потенціал для персоналізації іншомовного навчання та підтримки викладача. Проте його ефективність залежить від усвідомленого педагогічного використання, етичного регулювання та розуміння обмежень когнітивної й соціокультурної адекватності відповідей ІІІ [30]. Це свідчить, що технологія потребує педагогічного супроводу та критичного осмислення для досягнення максимальної користі в освітньому процесі.

У контексті подолання психологічних труднощів звертається увага на використання чат-ботів як «безпечного» співрозмовника, що сприяє подоланню мовного бар'єру завдяки відсутності страху перед помилкою [10]. Таким чином, чат-боти можуть виступати ефективним інструментом для створення комфортного середовища навчання та підвищення впевненості студентів у комунікації іноземною мовою.

Подібні результати отримані також у дослідженнях, де доведено, що використання генеративного ШІ (зокрема ChatGPT) для моделювання автентичних міжкультурних ситуацій сприяє зростанню соціокультурної обізнаності студентів та формуванню навичок адекватного реагування у типових і конфліктних комунікативних сценаріях [18]. Це підкреслює важливість інтеграції ШІ у міжкультурну підготовку для розвитку практичних комунікативних компетентностей.

Практичні аспекти використання ChatGPT як персоналізованого віртуального репетитора з іноземної мови висвітлено також у публікаціях українського медіапростору, які доповнюють результати академічних досліджень у цій сфері. Зокрема, у матеріалі «Ніколи не пізно. Три способи зробити ChatGPT своїм учителем англійської» звертається увага на психологічний комфорт взаємодії з ШІ, відсутність страху помилки, можливість миттєвого зворотного зв'язку та поступове ускладнення мовних завдань. Таким чином, медіапрактики підтверджують, що персоналізована взаємодія з ШІ стимулює автономне навчання та підвищує мотивацію студентів.

Практичне застосування адаптивних платформ (Duolingo, ELSA Speak) для автономного навчання було висвітлено у працях, де ШІ виступає персоналізованим тьютором [7]. Результати показують, що адаптивні платформи дозволяють підтримувати індивідуальний темп навчання та підвищувати ефективність засвоєння матеріалу.

Розвиток цього напрямку представлено у дослідженні, де розроблено модель адаптивного навчання іноземних мов на основі аналізу попереднього досвіду студента [7; 37]. Запропонована персоналізована траєкторія навчання сприяє комплексному формуванню МІКК, зокрема її соціокультурного та прагматичного компонентів [25]. Це підтверджує ефективність індивідуалізованих моделей для розвитку міжкультурної компетентності та практичних мовних навичок.

Окремої уваги заслуговує інтеграція ІІІ у фахову підготовку: бізнес-симуляції та тренажери для ділових переговорів [13; 14]. Було підтверджено ефективність ІІІ-тренажерів у підготовці студентів до ділових переговорів з представниками різних культур, при цьому особливий акцент зроблено на розвитку стратегічної та прагматичної складових МІКК [13]. Ці результати підкреслюють практичну цінність ІІІ для розвитку професійних комунікативних навичок та міжкультурної адаптивності.

Ці інструменти базуються на теорії контекстного навчання, де ІІІ відтворює професійні ситуації, дозволяючи студентам формувати МІКК безпосередньо у процесі вирішення ділових кейсів. Впровадження контекстних симуляцій забезпечує безпечне середовище для експериментування та опанування соціокультурних стратегій.

Додатково звертається увага на потенціал гейміфікації з використанням алгоритмів ІІІ, де проаналізовані мобільні додатки моделюють міжкультурні конфліктні ситуації у форматі ігрових сценаріїв, що активізує емоційне залучення студентів та сприяє розвитку міжкультурної емпатії [20]. Це свідчить про ефективність гейміфікованих методів у формуванні соціокультурної чутливості та емоційного інтелекту студентів.

2. Технологічна інноваційність та симуляція середовища: закордонний досвід. Переходячи від методичних засад до високотехнологічних рішень, варто відзначити закордонні дослідження, що фокусуються на Embodied Learning

(навчанні через досвід). Було встановлено, що генеративний ШІ (LLMs) здатний не лише генерувати текст, а й відтворювати соціолінгвістичні нюанси, характерні для різних етнокультурних груп [25]. Це свідчить про потенціал ШІ у розвитку соціокультурної обізнаності студентів та формуванні більш гнучких комунікативних навичок.

Питання персоналізації навчання розглядається також через адаптивні алгоритми [37], де теорія таких систем базується на динамічному коригуванні контенту залежно від швидкості засвоєння соціокультурних знань студентом. Отримані дані підкреслюють ефективність адаптивного підходу у підтримці різного рівня підготовки студентів та підвищенні мотивації до самостійного вивчення.

Найбільш футуристичним, але вже експериментально підтвердженим напрямом є використання AI-аватарів у VR-середовищі [36], що створює ефект повної присутності, де студент взаємодіє з віртуальним представником іншої культури, забезпечуючи «безпечний полігон» для відпрацювання міжкультурних конфліктів та прагматичних стратегій. Таке застосування демонструє високий потенціал інтерактивного навчання для розвитку критичного мислення та адаптивних комунікативних стратегій.

Подібний ефект розвитку емпатії та гнучкості у спілкуванні був підтверджений експериментами, у яких студенти взаємодіяли з чат-ботами, налаштованими на різні культурні профілі [40]. Результати експериментів свідчать, що імітація культурних профілів у взаємодії з ШІ сприяє формуванню міжкультурної емпатії та готовності до адекватного реагування у реальних комунікативних ситуаціях.

3. *Систематизація технологій ШІ у формуванні МІКК.* Синтез вітчизняного та закордонного досвіду дає змогу виділити конкретні технологічні групи, що безпосередньо впливають на складники МІКК. Було встановлено, що ШІ може виступати не лише як навчальний інструмент, а й як засіб моніторингу

та оцінювання сформованості компетентностей студентів. Додатково ІІІ розглядається як інструмент діагностики рівня сформованості компетентностей, зокрема через технологію укладання тестових матеріалів, що дозволяє здійснювати об'єктивний моніторинг розвитку компонентів МІКК [11]. Це свідчить про потенціал використання ІІІ для систематичної оцінки та підвищення ефективності міжкультурної підготовки студентів.

На основі опрацьованого матеріалу пропонується порівняльна характеристика основних інструментів ІІІ у формуванні МІКК (див. Таблицю 1). Зіставлення показує, які технології найбільш ефективні для розвитку конкретних складників компетентності.

Таблиця 1. Вплив технологій ІІІ на компоненти МІКК

Технологія ІІІ	Теоретична основа	Ключовий вплив на формування МІКК
Генеративні моделі (GPT та ін.)	Комунікативна лінгвістика	Соціолінгвістична та прагматична гнучкість
Адаптивні навчальні системи	Теорія персоналізації	Оптимізація лінгвістичного компоненту під індивідуальні потреби
VR + AI Аватари	Теорія занурення (Immersion)	Невербальна комунікація та соціокультурна емпатія
AI-тренажери/симуляції	Прагматичний підхід	Стратегічна компетенція у професійному контексті

Аналіз технологій ІІІ свідчить про їх різноплановий вплив на формування міжкультурної компетентності. Генеративні моделі сприяють розвитку здатності адекватно реагувати в різних комунікативних ситуаціях та враховувати культурні нюанси, що особливо важливо для соціолінгвістичної та прагматичної гнучкості студентів. Адаптивні навчальні системи забезпечують індивідуалізацію навчання та підвищують ефективність засвоєння матеріалу, що

дозволяє оптимально коригувати освітній процес відповідно до потреб кожного учня. VR-технології та AI-аватари створюють ефект повного занурення, стимулюючи емоційну чутливість і розвиток міжкультурної емпатії, надаючи студентам «безпечний полігон» для відпрацювання комунікативних стратегій. AI-тренажери, у свою чергу, дозволяють безпечно відпрацьовувати стратегічні навички та практичні дії у професійному контексті, сприяючи формуванню прагматичних компетенцій, необхідних для ефективної взаємодії з представниками інших культур. Таким чином, сучасні технології ШІ забезпечують комплексний розвиток ключових компонентів МІКК, поєднуючи когнітивний, соціокультурний та прагматичний аспекти навчання.

Критичний аналіз та проблемні аспекти інтеграції ШІ

Незважаючи на численні переваги технологій ШІ, дослідження також виявляють низку обмежень і ризиків, які потребують окремого розгляду. Аналіз публікацій за 2024–2025 роки дозволяє виділити три ключові зони ризику:

1. Феномен «культурної стерильності» та усереднення норм. Однією з головних проблем є так звана «культурна стерильність» відповідей ШІ. Оскільки генеративні моделі навчаються на масивах даних, де домінує західноцентричний контент (Western-centric bias), вони схильні до видачі «безпечних», але позбавлених автентичності відповідей.

Приклад: При запиті на моделювання діалогу в контексті східних культур (наприклад, японської чи корейської), ШІ може правильно використовувати граматику, але ігнорувати складні рівні ввічливості (honorifics) або невербальні коди, що призводить до створення «плаского» соціокультурного контексту.

2. Достовірність та «галюцинації» у соціокультурному контексті. Проблема достовірності у соціокультурному контексті привертає особливу увагу дослідників, оскільки ШІ здатний генерувати фактично неіснуючі ідіоми або невірні трактування історичних подій [34]. Це створює ризик засвоєння

студентами хибних стереотипів і підкреслює необхідність критичного осмислення отриманої інформації при використанні ШІ у навчанні МІКК. ШІ часто намагається «вгадати» культурну норму, спираючись на статистичну ймовірність слів, а не на реальний етнографічний досвід, що вказує на обмеження його соціокультурної адекватності.

Практичний потенціал ChatGPT у навчанні іноземних мов розкрито також у оглядовій статті, де чат-бот розглядається як інструмент для розвитку лексичних, граматичних і комунікативних навичок, а також як віртуальний співрозмовник для автономної мовної практики [39]. Встановлено, що ефективне використання таких інструментів можливе лише за умови регулярної критичної перевірки відповідей ШІ, що сприяє формуванню навичок AI Literacy і підвищує обізнаність студентів щодо культурних та лінгвістичних нюансів.

3. *Алгоритмічне упередження та етичні ризики.* Критичним аспектом залишається наявність упереджень (biases) в алгоритмах, оскільки ШІ може ненавмисно відтворювати гендерні, расові або релігійні стереотипи, закладені у навчальних даних. Такі прояви упереджень безпосередньо суперечать меті формування МІКК, оскільки підривають принципи толерантності та відкритості.

Приклад: При описі професійних ролей у певних професійно спрямованих комунікативних ситуаціях ШІ може автоматично асоціювати керівні посади з чоловічою статтю, а в рамках гуманітарних ролей керується жіночим родом. Це вимагає додаткового критичного аналізу з боку викладача та студентів.

Значний внесок у розробку інструментів критичного осмислення відповідей ШІ зроблено шляхом впровадження методик виявлення культурних стереотипів як обов'язкового компоненту формування МІКК [11]. Встановлено, що систематичне використання таких методик сприяє підвищенню критичної обізнаності студентів та розвитку міжкультурної чутливості. Аналогічні підходи підтверджено у працях, де перевірка достовірності відповідей ШІ розглядається

як ефективний педагогічний інструмент розвитку міжкультурної рефлексії [17; 26]. Таким чином, інтеграція цих методик у навчальний процес дозволяє мінімізувати ризики засвоєння хибних стереотипів та підвищує якість формування МІКК.

4. *Цифрова критичність (AI Literacy) як засіб адаптації.* Визначені проблеми зумовлюють необхідність впровадження «цифрової критичності» як обов'язкового компонента навчання, де студент сприймає ІІІ не як істину в останній інстанції, а як інструмент, результати роботи якого обов'язково зіставляються з автентичними матеріалами (художніми текстами, фільмами, спілкуванням з носіями мови). Такий підхід забезпечує розвиток навичок критичного мислення та підвищує здатність студентів відокремлювати достовірну інформацію від потенційно упереджених або хибних даних.

У цьому контексті поняття «культурного посередника» трансформується: ІІІ стає об'єктом для критичного аналізу, коли студент запитує себе: «Чому ІІІ відповів саме так? Який стереотип тут спрацював?» Цей метод, що можна назвати «методом від супротивного», сприяє розвитку міжкультурної обізнаності, оскільки формує навички розпізнавання культурних нюансів і стереотипів у відповідях штучного інтелекту.

Таким чином, аналіз сучасних досліджень демонструє, що інтеграція технологій ІІІ у навчання іноземних мов і культур та формування МІКК поєднує значний потенціал і певні ризики. З одного боку, генеративні моделі, адаптивні платформи, VR-аватари та AI-тренажери забезпечують комплексний розвиток когнітивного, соціокультурного та прагматичного аспектів МІКК, стимулюючи персоналізацію навчання, розвиток емпатії та практичних комунікативних навичок. З іншого боку, існують виклики, пов'язані з достовірністю даних, алгоритмічними упередженнями та «галюцинаціями» ІІІ, що підкреслюють необхідність критичного аналізу, перевірки інформації та формування цифрової критичності у студентів. Отже, ефективне використання ІІІ у міжкультурній

освіті потребує поєднання технологічних інновацій з педагогічною рефлексією, що створює умови для безпечного та усвідомленого освоєння міжкультурних знань і навичок. Цей баланс між технологічним потенціалом та критичною оцінкою відкриває шлях до висновків про оптимальні стратегії інтеграції ШІ у освітній процес.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Аналіз актуальних наукових публікацій свідчить, що інтеграція штучного інтелекту у процес навчання іноземних мов і культур та формування МІКК перебуває у фазі інтенсивного якісного перетворення. На сучасному етапі значні досягнення зафіксовані у сфері адаптивного навчання, динамічного моделювання складних міжкультурних ситуацій та імітації соціокультурних ролей, що дозволяє індивідуалізувати освітню траєкторію кожного студента. Як показують результати сучасних вітчизняних досліджень (2024–2025 рр.), особливо перспективним є використання генеративного ШІ для розвитку соціокультурної обізнаності, гейміфікації міжкультурних сценаріїв та формування стратегічної компетентності у професійно орієнтованому іншомовному спілкуванні.

Водночас виявлено низку критичних проблем, які стримують ефективність технологій, зокрема недостатню достовірність відповідей ШІ та феномен «культурної стерильності», що виявляється у відсутності автентичної глибини та соціолінгвістичної специфіки генерованого контенту. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема критичного осмислення результатів взаємодії з інтелектуальними системами, що підтверджується як закордонними, так і українськими науковими розвідками, присвяченими етичним аспектам та алгоритмічним упередженням ШІ.

У зв'язку з цим перспективними напрямками інтеграції штучного інтелекту у навчальний процес є розробка педагогічно керованих моделей використання генеративних систем, створення міжкультурно орієнтованих VR-середовищ, а

також упровадження методик формування AI Literacy як складника міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності.

З огляду на це стратегічно необхідним стає формування у студентів високого рівня критичного цифрового мислення, яке дозволить об'єктивно оцінювати результати взаємодії з ШІ. Найважливішим вектором подальших наукових розвідок вбачаємо розробку методології, яка б органічно поєднувала інноваційні можливості інтелектуальних систем із методами критичного аналізу та верифікації культурної автентичності. Таким чином, проблема достовірності відповідей ШІ у методиці формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності може вважатися недостатньо вивченою, що зумовлює потребу в подальших цілеспрямованих дослідженнях, спрямованих на розробку практичних інструментів критичного зіставлення та розвитку AI Literacy як складника МІКК. Такий комплексний підхід дозволить не лише ефективно інтегрувати ШІ у навчальний процес, а й забезпечити формування повноцінної, гнучкої та соціокультурно свідомої міжкультурної компетентності майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Василик М. С., Яциняк О. П., Орендарчук О. Л. Використання цифрових технологій у навчанні іноземним мовам: дослідження ефективності та викликів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 17. URL: <http://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/download/838/727>
2. Давидюк А. Р., Марусич О. О., Дєрняєва О. В. Штучний інтелект як фактор змін у навчанні іноземних мов: український контекст. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 12. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/download/409/287>
3. Дроздова В. В., Рудніцька К. В., Росквас І. А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного

інтелекту на освітні процеси. *Академічні візії*. 2023. № 26. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/755/692>

4. Ігнатенко І. П., Давидюк А. Р., Трубенко І. А. Інновації в методиках навчання іноземних мов: досвід України. *Академічні візії*. 2024. № 37. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/1460/1342>

5. Калько Р. М., Декусар Г. Г., Лагун К. Д. Теоретичні та практичні засади використання методів штучного інтелекту при вивченні іноземних мов у ЗВО. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. № 208. С. 181–187. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/download/294/277>

6. Кащук М., Липченко Т. Сучасні тенденції у навчанні і вивченні іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 67. Т. 1. С. 339–344. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/12934>

7. Коваль О. П. Самостійна робота студентів з використанням мобільних застосунків Duolingo та ELSA Speak у формуванні МІКК. *Сучасні методи викладання мов*. 2023. № 2. С. 88–94.

8. Козак А., Близнюк Л. Роль штучного інтелекту у створенні інтерактивних навчальних матеріалів під час вивчення іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2025. № 25 (93). С. 109–115. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/download/4323/3970>

9. Козубай І. Комплексний аналіз впливу штучного інтелекту на викладання та вивчення іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 63. Т. 1. С. 210–214. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/63_2023/part_1/63-1_2023.pdf#page=210

10. Кравченко О. М., Олійник А. С. Психологічні аспекти подолання мовного бар'єру за допомогою чат-ботів на основі ШІ. *Вісник психології та педагогіки*. 2023. Вип. 28. С. 112–119.

11. Кузнецова О. III як інструмент діагностики рівня сформованості компетентностей. *Педагогічні технології*. 2025. № 3. С. 55–62.
12. Малик Ю. І., Никитенко О. В. Використання штучного інтелекту як інноваційного інструменту під час навчання іноземних мов у ЗВО. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 5 (39). С. 326–338. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/45181>
13. Мельник Т. В., Сидоренко Ю. І. III-тренажери у підготовці майбутніх фахівців до міжнародних ділових переговорів. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2024. Вип. 12. С. 201–210.
14. Ніколаєва С. Ю., Черниш В. В., Бойко Г. В., Галинська О. Бізнес-симуляційні ігри з III як засіб формування міжкультурної взаємодії. *Іноземні мови в школі*. 2023. № 3. С. 15–22.
15. Ніколи не пізно. Три способи зробити ChatGPT своїм учителем англійської [Електронний ресурс]. *NV Techno*. 2023. URL: <https://techno.nv.ua/ukr/innovations/yak-zrobiti-chatgpt-svojim-vchitelem-angliyskoji-movi-50317134.html>
16. Пилипенко Н. Цифровізація іншомовної освіти: від ТМ до III. *Іноземні мови в сучасній освіті*. 2022. № 4. С. 45–52.
17. Полонська Т. К. Цифрові інструменти та III у формуванні міжкультурної компетентності учнів. *Педагогічна думка*. 2023. № 6. С. 77–84.
18. Полякова О., Тарасова В. Потенціал генеративного штучного інтелекту у розвитку соціокультурної обізнаності студентів. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2024. № 1. С. 134–142.
19. Про схвалення методичних рекомендацій щодо використання систем штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти: лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-25 від 12 січ. 2025 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua>

20. Савченко Г., Іванова Н. Гейміфікація та ШІ у формуванні міжкультурної компетентності. *Педагогічні технології*. 2024. № 2. С. 101–110.
21. Тарасюк О. М. Використання генеративного ШІ у навчанні іноземних мов: проблема культурної автентичності та фактичної точності. *Іноземні мови в освіті*. 2023. № 5. С. 34–42.
22. Шевченко С., Бондаренко О. Етичні аспекти та критичне мислення при використанні ШІ. *Педагогіка XXI століття*. 2025. № 4. С. 55–64.
23. Шерстюк Н. В., Бондар А. В., Пилипенко І. О. Дослідження інтеграції штучного інтелекту в освітні програми для викладання іноземних мов. 2024. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6cf9315f-9b21-41d9-b806-d7e647a2e362/content>
24. Belda-Medina J., Calvo-Ferrer J. R. Using Chatbots as AI Conversational Partners in Language Learning. *ReCALL*. 2022. Vol. 34, No. 3. P. 245–261.
25. Chen X., Wang L. Generative AI as a tool for developing intercultural sociolinguistic competence in EFL classrooms. *Journal of Educational Technology*. 2024. Vol. 15, No. 2. P. 45–59.
26. Dergaeva S., Shcheglova N. AI in the ESL Classroom: Developing Intercultural Competence. *Language Learning & Technology*. 2023. Vol. 27, No. 1. P. 12–26.
27. Ferrara E. Should ChatGPT be Biased? Challenges and Risks of AI in Society. *AI & Society*. 2023. Vol. 38, No. 2. P. 301–315.
28. Garcia A. Beyond grammar: AI feedback on pragmatic and intercultural appropriateness in L2 writing. *Computer Assisted Language Learning*. 2023. Vol. 36, No. 5. P. 765–783.
29. Godwin-Jones R. Emerging Technologies: LLMs and the Future of Language Learning. *Language Learning & Technology*. 2023. Vol. 27, No. 2. P. 1–15.
30. Hong W. The impact of ChatGPT on foreign language teaching and learning: Opportunities in education and research. *Journal of Educational Technology*

and Innovation. 2023. Vol. 5, No. 1. DOI: 10.61414/jeti.v5i1.103. URL: <https://www.researchgate.net/publication/369369955>

31. Ji Z., Lee N., Frieske R. та ін. Survey of Hallucination in Natural Language Generation. *ACM Computing Surveys*. 2023. Vol. 56, No. 8. P. 1–36.

32. Johnson R. The future of AI in language education: Towards global intercultural fluency. *International Journal of AI in Education*. 2025. Vol. 35, No. 1. P. 23–45.

33. Kasneci E. та ін. ChatGPT for Good? On Opportunities and Challenges of Large Language Models for Education. *Frontiers in Education*. 2023. Vol. 8. P. 1–15.

34. Kim H., Miller P. Addressing algorithmic bias in AI language models for intercultural education. *Ethics in AI & Education*. 2024. № 5. P. 102–115.

35. Nikolaeva S., Diachkova Y., Syzenko A. Assessing students' global competence using artificial intelligence: Experimental research. *International Journal of Evaluation and Research in Education*. 2026. No. 15(1). P. 860–869. DOI: 10.11591/ijere.v15i1.34038

36. Rodriguez J., Lee S. AI-driven avatars in VR: A new frontier for intercultural foreign language education. *Global Education Technology*. 2025. Vol. 19, No. 1. P. 77–89.

37. Schmidt M. Adaptive learning systems and the promotion of intercultural communicative competence. *Digital Learning Review*. 2023. № 8. P. 12–28.

38. Schmidt T., Strasser T. Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Critical Perspectives. *Journal of Language Teaching & Research*. 2024. Vol. 15, No. 4. P. 301–318.

39. Solis T. 9 Ways to Use ChatGPT for Language Learning / T. Solis ; пер. J. Caulfield. Scribbr. 2023. URL: <https://www.scribbr.com/ai-tools/chatgpt-language-learning/>

40. Tanaka Y., Smith J. Conversational AI agents as catalysts for intercultural empathy in language learning. *AI in Education Journal*. 2024. Vol. 12, No. 3. P. 55–72.
41. White L., Brown D. Developing strategic competence through AI-mediated intercultural simulations. *ReCALL*. 2023. Vol. 35, No. 2. P. 145–162.
42. OpenAI. GPT-4 Technical Report [Електронний ресурс]. 2023. URL: <https://openai.com/research/gpt-4>
43. Marzuki I., Aini N., Basthomi Y. AI-powered conversational agents and intercultural learning: Insights from Indonesian EFL students. *Indonesian Journal of Applied Linguistics*. 2025. Vol. 15, No. 1. P. 33–50.